

Terug naar de (duurzame) toekomst

En wat kan dan wel de relatie zijn tussen tuinbouw en schoonmaakmiddelen? Als je even onder de oppervlakte kijkt, is er meer dan één link. De belangrijkste van die links is sustainable development, slecht vertaald: duurzame ontwikkeling. Een correcte vertaling zou zijn : bestendigbare ontwikkeling. Nu 'duurzaamheid' eindelijk ook met vlag en wimpel is binnengetrokken in de tuinbouw, is het meer dan tijd om die link te onderzoeken.

De oorspronkelijke uitgangspunten van *sustainable development* werden geformuleerd in het zogenaamde Brundtland-rapport uit 1987. Het rapport heette eigenlijk 'Our Common Future' en de Brundtland-commissie was onder de auspiciën van de VN opgericht om te onderzoeken hoe toekomstige ontwikkelingen op een aanvaardbare manier konden geprofileerd worden. De Noorse ex-premier en arts, Gro Brundtland, was de voorzitter van deze commissie.

De voornaamste conclusie luidde: *actuele handelingen en ontwikkelingen mogen het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien niet in gevaar brengen.*

Dat betekent ondermeer dat we geen grondstofbronnen uitputten, geen onmogelijke hoeveelheden energie verbruiken met klimaatproblemen als gevolg, en geen bergen afval achterlaten voor onze nazaten. Dat lijkt allemaal negatief, maar in wezen is het niet méér dan *goed rentmeesterschap*. Onze voorouders hebben eeuwenlang niets anders gedaan; zij waren erg afhankelijk van het goed gedijen van de levende natuur en van een zorgvuldig omgaan met de minerale wereld.

Sinds de eerste industriële revolutie hebben we een enorme ontwikkeling doorgemaakt, hebben we een goed overzicht gekregen in het feitenmateriaal van de ons omringende wereld. Maar we zijn tegelijk ook het overzicht kwijtgespeeld, het inzicht in hoe deze planeet als een organisme leeft en werkt. We zijn door die interessante, spannende ontwikkeling niet meer zo afhankelijk van de ons omgevende natuur – maar zijn door die emancipatie ook *geïsoleerd* geraakt. We denken al gauw dat we er helemaal níét meer afhankelijk van zijn en gaan dan verkeerde keuzes maken, met verstrekkende gevolgen, wereldwijde klimaatgevolgen bijvoorbeeld.

Moeten we dan terug naar de middeleeuwen? Was het dan zoveel beter? *In géén geval!* Het kàn niet, en het måg niet.

Terug naar de middeleeuwen kàn niet omdat het aantal aardbewoners toen heel erg laag lag. Er zijn nog nooit in de mensheidsgeschiedenis zoals nu zeven miljard aardbewoners geweest, en hun aantal stijgt nog steeds. Als we die allemaal zouden willen voeden, kleden en huisvesten op zijn middeleeuws, zouden we na een paar jaar allemaal omgekomen zijn. De technische en maatschappelijke ontwikkelingen lagen toen op een niveau dat wij nu niet meer zouden accepteren: het was een traag, moeizaam leven, voor de doorsnee mens van korte duur, met veel maatschappelijke turbulentie en velerlei afhankelijkheden en risico's die hij niet kon beheersen.

*Terug naar de middeleeuwen måg niet omdat we er dan helemaal niet in zullen slagen die andere gerelateerde problematiek aan te pakken, namelijk de armoede. Het gaat zelfs nog verder: duurzame ontwikkeling kan pas gerealiseerd worden als er structureel aan het armoedeprobleem iets gedaan wordt. Het gaat daarbij niet om 'iedereen zijn luxe-auto', maar om fundamentele dingen zoals voeding, onderwijs, medische zorgen, mensenrechten. Dat stond 23 jaar geleden ook al in het Brundtland-rapport, maar daar heeft zo ongeveer iedereen overheen gelezen. Het is nochtans vrij simpel: *wie honger heeft, zullen milieuproblemen worst wezen.* Gezien de hongerigen niet een handvol marginalen zijn, maar een groot deel van de wereldbevolking uitmaken, is het dringend tijd om er wat aan te doen.*

Er moeten dringend nieuwe oplossingen bedacht worden. Niet alleen maar voor enkele goed zichtbare knelpunten, zoals energie en transport, maar voor zo ongeveer alles! Ook en vooral voor de landbouw - en de tuinbouw. Alles hangt immers met alles samen. We hebben alleen deze ene planeet om ons te voorzien van alles wat we nodig hebben. Aan het huidige verbruiks- en vervuilingstempo hebben we eigenlijk al twee planeten nodig – maar die zijn er niet!

De tuinbouwsector heeft dat nu begrepen. Dat betekent dat, naast de aanpak van de rechtstreekse knelpunten van het vak zelf, ook de randgebieden kritisch moeten doorgelicht worden. Het watergebruik, bijvoorbeeld: waar komt het water vandaan, hoe gaan we er mee om, waar gaat het naartoe? Of het energiegebruik: welke

soort energie kiezen we, hoe gaan we er zuinig mee om, welke neveneffecten veroorzaken we?

Een ogenschijnlijk klein randgebiedje zijn de schoonmaakmiddelen die in de tuinbouw gebruikt worden. Er wordt nochtans wat afgepoetst in de tuinbouw! En de impact daarvan is niet te veronachtzamen. Bijna al de producten worden uit petroleumderivaten gemaakt, via vervuilende en energievretende processen. Hun gebruik is dikwijls risicovol voor de gebruiker. En als ze na gebruik in het milieu terecht komen, vormen ze daar een ernstige belasting voor de levende natuur – ook wanneer er waterzuivering aanwezig is.

Het hoeft echter niet zo te lopen. Het is perfect mogelijk efficiënte professionele schoonmaakmiddelen te vervaardigen uit plantaardige, en uit veel voorkomende minerale grondstoffen. Minerale grondstoffen vergen geen echte afbraak, het is eerder een *demontage*: ze vervallen tot enkelvoudige elementen zoals natrium, silicium en calcium, water en CO₂. Plantaardige grondstoffen zijn nagenoeg CO₂-neutraal: de CO₂ die ze bij afbraak zullen vrijgeven, hebben de planten tijdens het groeiproces opgenomen uit de atmosfeer, het is dus een nuloperatie. Vermits de levende natuur dit soort molecules goed kent, omdat ze in haar schoot ontstaan zijn, is de biologische afbraak nooit een probleem, en mits de producent bij de ontwikkeling zijn huiswerk goed gemaakt heeft, zijn ze slechts laaggiftig voor het waterleven.

Maar ja, ze poetsen niet en zijn peperduur... zo wil het tenminste de mythe. In werkelijkheid klopt daar niets van. Zulke producten zijn nu bijna twintig jaar in omloop en hebben in vele teeltbedrijven, in de voedingsmiddelenindustrie en de horeca hun goede werking kunnen bewijzen. En qua prijs moeten ze niet onderdoen voor hun petrochemische tegenhangers. Een typisch traject voor de introductie van zulke ecologische schoonmaakmiddelen in een bedrijf gaat ongeveer als volgt:

Na zorgvuldig overleg en keuze van de producten in relatie tot de bestaande installaties, wordt hun gebruik geïnitieerd, meestal met de hulp van de distributeur. Na veertien dagen krijgen we een eerste mail, met verbaasde reacties: de meeste huidproblemen of andere gezondheidsklachten van de medewerkers zijn fel verminderd of spoorloos verdwenen. Personeelschef tevreden.

Enkele weken later komt er dikwijls een tweede mail: het schoonmaakresultaat blijkt het vroegere resultaat niet alleen te evenaren, maar dikwijls te overtreffen! En tegelijk blijkt zich een heus engagement te hebben ontwikkeld bij de medewerkers om zich achter deze keuze te scharen. Niet alleen goed voor het milieu en hun gezondheid, maar ook voor de hygiëne. Productieverantwoordelijke in zijn nopjes.

Na enkele maanden blijkt dan ook nog dat de nieuwe keuze hooguit even duur, dikwijls minder duur is dan de voormalige, met name door de hoge efficiëntie en de zuinige dosering van de producten. Nu toont ook de financieel directeur een brede grijns, want zeg nu zelf: een prijsgunstig product, dat ecologisch verantwoord is, goed werkt en de gezondheid spaart, wie wil daar niét mee werken?

Peter Malaise
Concept Manager Ecover